

**התעללות בפלסטינים
במחסום סרה, מחוז שכם
31.12.03 - 27.12.03**

בצלם - מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

בצלם

התעללות בפלסטינים במחסום סרה, מחוז שכם 31.12.03 - 27.12.03

ינואר 2004

כתיבה:

יעל שטיין

ריכוז מידע:

יעל הנדלסמן, סוהאד סאקאללה

עבודת שטח:

נגיב אבו רקייה, סלמה א-דבעי,

עבד אל-כרים א-סעדי, עאטף אבו א-רוב,

נידאל כנעאנה

בשער:

צוות אמבילנס מטפל בנומי א-שיח שהוכה במחסום סרה

להלן יובאו כמה מעדויות אלה. באחד המקרים, החמורים במיוחד, התעללו שני חיילי צה"ל בשישה פלסטינים: ביום שלישי, 30.12.03, בסביבות השעה 6:30 בבוקר, הגיעו למחסום סרה שני סטודנטים שהיו בדרכם לאוניברסיטת א-נג'יאח בשכם. החיילים אמרו להם שהמחסום סגור והם החליטו, יחד עם סטודנט נוסף, לעקוף את המחסום ולהגיע לאוניברסיטה דרך ההרים. בסביבות השעה 7:00, בעוד הם עושים את דרכם, הופיעו מולם שני חיילים. הם כיוונו לעברם את כלי הנשק, בעטו בהם והיכו אותם בידיהם ובכלי הנשק. לאחר כחצי שעה העמידו החיילים את שלושתם סמוך לעץ זית, הושיבו אותם במעגל מסביבו וקשרו באזיקי פלסטיק את ידיהם אחד לשני. את האזיקים הם קשרו לענפים של העץ, כשידיהם של הפלסטינים נותרו תלויות באוויר. לאחר מכן בעטו בהם שוב, כשהם כפותים, וחזרו למארב. השלושה נותרו קשורים לעץ.

לאחר כעשר דקות עצרו שני החיילים שלושה פלסטינים נוספים. הם בעטו בהם והיכו אותם בידיהם ובכלי הנשק שלהם. החיילים הורו לשלושתם לשכב על בטנם. אחד החיילים הצמיד את כלי הנשק לחלק האחורי של ראשו של אחד מהם, איים שיירה בו, ספר עד שלוש ואז ירה החייל השני באוויר.

לאחר כחצי שעה של התעללות, לקחו אותם החיילים לעץ הזית אליו קשרו את שלושת הפלסטינים הראשונים והורו להם לשחרר את האזיקים. משלא הצליחו, היכו אותם החיילים. אז חזרו החיילים למארב ושבנו לאחר כרבע שעה, בסביבות השעה 9:00. הם הורו לשלושת הפלסטינים שנתפסו בקבוצה השנייה לשוב לביתם. לשלושה שנתפסו ראשונים, הורו החיילים להישאר במקום עד השעה 10:30, גם אם יצליחו להשתחרר לפני כן. מעט לפני השעה 10:00 חתכו הפלסטינים בעצמם את האזיקים והגיעו למחסום, שם החזירו להם החיילים את תעודות הזהות והורו להם לעזוב את המקום.

ביום ראשון, 28.12.03, הגיע צוות המחסומים של בצלם במסגרת סיור שיגרתי למחסום סרה, הנמצא מדרום-מערב לעיר שכם. הצוות התמקם סמוך לשער ברזל, הנמצא במרחק של כ-750 מטרים מהמקום בו עומדים החיילים.

זמן קצר לאחר מכן, הבחינו אנשי הצוות באדם שצעד לעברם מכיוון החיילים והתקשה ללכת. הם סימנו לו להתקרב אליהם, אך הוא לא הגיב. הם ניגשו אליו והבחינו שהוא חיוור וחבול. לשאלתם מה גרם לכך, ענה כי החיילים היכו אותו. אז אפסו כוחותיו והוא התמוטט.

אנשי בצלם התקשרו מיד לדובר צה"ל ולמוקד ההומניטארי של המינהל האזרחי ודרשו כי המקרה יטופל בדחיפות, כל עוד החיילים נמצאים במחסום. בינתיים עברו במקום שלושה כלי רכב צבאיים, אך הם סירבו לעצור ולהעניק עזרה ראשונה. אנשי בצלם הזמינו אמבולנס שפינה אותו לבית החולים.

כשעה וחצי לאחר מכן נמסר לבצלם מהמוקד ההומניטארי כי החיילים טוענים שהאדם החבול ניסה לחטוף נשק מאחד החיילים. גירסה זו, שנמסרה לאחר שנציגי המינהל האזרחי שוחחו רק עם החיילים, היא שיקרית ותעיד על כך העובדה שאותו אדם שוחרר לדרכו ולא נעצר.

בעקבות המקרה, חזרו אנשי בצלם למחסום סרה ביום שלמחרת, אז הסתבר להם כי ישנם מקרים נוספים של התעללות בפלסטינים. בתוך כמה ימים גבו עובדי השטח של בצלם תשע עדויות נוספות על התעללות של חיילי צה"ל בפלסטינים שעברו במחסום או שניסו לעוקף. כל המקרים התרחשו בין 27.12.03 ל-31.12.03. שיטות ההתעללות חוזרות על עצמן בכל העדויות.

יום שבת, 27.12.03, בוקר

עדוהו של אחמד עבדאללה. בן 35, נשוי ואב לחמישה. פועל בניין. תושב סרה שבמחוז שכם¹

ביום שבת, 27.12.03, בסביבות 9:30, הלכתי מביתי שבכפר סרה למחסום שנמצא בכניסה לכפר, על הכביש הראשי שכם-קלקיליה. ראיתי את חבר שלי, מחמוד לאפי, נוסע במשאית שלו לכיוון המחסום. סימנתי לו שיעצור וייקח אותי. כשהגענו למחסום, מחמוד ירד מהמשאית וניגש לחיילים. הוא החזיק בידו אישור תנועה בגדה.

אני רציתי להגיע לחניון, שנמצא במרחק של כמאתיים מטרים אחרי המחסום. תושבי סרה מחנים שם את המכוניות שלהם, כי החיילים לא נותנים למכוניות לעבור לכיוון שכם. אנחנו עוברים את המחסום ברגל, הולכים לחניון ומשם נוסעים לאן שאנחנו צריכים. המכונית שלי הייתה בחניון ורציתי להכניס אותה לסרה כי היו לי סידורים לעשות בתוך הכפר.

מחמוד ירד מהמשאית וביקש מהחיילים שייתנו לנו לעבור. במחסום היו שלושה חיילים וחייל רביעי היה בעמדת התצפית. מחמוד חזר למשאית ואמר לי שהחיילים לא מאשרים לנו לעבור. הוא התניע את המשאית והתכוון לחזור לסרה. אחד החיילים, שהיה בלונדיני ונמוך, צעק עלי ואמר לי בערבית: "בוא לפה". ירדתי מהמשאית וניגשתי אליו. מחמוד חזר לכפר. עמדתי במרחק של כמטר אחד מהחייל. הוא אמר לי בעברית: "מה אתה רוצה?" הצבעתי על המכונית שלי ואמרתי לו בערבית: "אני רוצה ללכת למכונית שלי ולהכניס אותה לסרה".

החייל אמר לי: "תן לי את תעודת הזהות ולך להביא את המכונית". מסרתי לו את התעודה ורצתי למכונית. פחדתי שהחייל יתחרט ולכן עשיתי את זה מהר. תוך שלוש דקות הייתי חזרה במחסום. יצאתי מהמכונית ופתחתי את

מכסה המנוע, כדי שהחיילים יוכלו לערוך חיפוש. ניגשתי לחייל כדי לקבל בחזרה את תעודת הזהות שלי. שני החיילים האחרים היו בתוך צריף פח שנמצא במחסום. החייל הורה לי להחנות את המכונית בצד ולתת לו את המפתחות. שאלתי אותו למה הוא לוקח לי את המפתחות והוא אמר לי שזה בגלל שבאתי מדרך עפר. אמרתי לו שזה לא נכון, שהוא הרשה לי לעבור ושחזרתי למחסום מהר. הוא אמר לי שאני משקר ונתן לי מכה עם קת הרובה שלו, מסוג M16, על החזה. הרמתי את היד כדי להדוף את המכה.

החייל נכנס לצריף והביא קסדה. הוא תפס את הרצועה והטיח את הקסדה בראש שלי. הייתה לי סחרחורת ונפלתי אבל לא איבדתי את ההכרה. שני החיילים האחרים יצאו מהצריף והתנפלו עלי. הם בעטו בי בכל הגוף, במשך שתיים או שלוש דקות. אחר כך קמתי על הרגליים והחייל שהיכה אותי עם הקסדה נתן לי את התעודה שלי ואמר לי: "לך ותשאיר את המכונית פה".

חזרתי הביתה בלי המכונית. בסביבות 11:00 הגעתי לביתי. למחרת, יום ראשון, 28.12.03, בסביבות 13:00, החיילים עצרו את מחמוד לאפי במחסום, שאלו אותו עלי ואמרו לו להחזיר לי את המכונית. מחמוד השאיר את המשאית שלו במחסום, הסיע אלי את המכונית ואז חזר למחסום לקחת את המשאית שלו.

יום ראשון, 28.12.03, צהריים

עדוהו של נזמי א-שייח'. בן 43. נשוי ואב ל-14. תושב סניריא שבמחוז קלקיליה²

ביום שבת, 27.12.03, אחרי הצהריים, החלו צירי הלידה של אשתי. בסביבות 17:00 יצאנו מביתנו לבית החולים בשכם. בסביבות 18:45 הגענו לבית החולים. אשתי עברה בדיקות והרופאים החליטו שהיא צריכה לעבור ניתוח

1. העדות נגבתה על-ידי עבד אל-כרים א-טעדי ב-1.1.04.
2. העדות נגבתה על-ידי סלמה א-דבעי ב-29.12.03.

קיסרי, כי חבל הטבור נכרך סביב הצוואר של התינוק. אישתי עברה את הניתוח. נולדה לנו בת יפה ועכשיו יש לנו חמש בנות ותשעה בנים. נשארתי ליד אישתי בבית החולים באותו לילה.

למחרת, ביום ראשון, 28.12.03, יצאתי מבית החולים וחזרתי הביתה להביא כסף כדי לשלם לבית החולים עבור הניתוח. בסביבות 10:30 הגעתי לביתי ואחרי כשעה וחצי יצאתי חזרה לבית החולים. הגעתי למחסום סרה בסביבות השעה 13:00. כשהגעתי למחסום ראיתי שני חיילים וחייל שלישי שעמד במרחק של כ-15 מטרים מהם. אחד משני החיילים היה בגובה של כ-175 ס"מ, היה לו גוון עור בהיר, מבנה גוף רזה, עיניים בהירות ושיער בלונדיני. לא יכולתי לראות מה צבע השיער של החייל השני, כי הוא חבש קסדה.

החייל הראשון קרא לי בעברית: "בוא הנה". אמרתי לו בעברית שאני הולך לשכס. אני מדבר עברית טוב מאד. אמרתי לו שאישתי ילדה ושאתי הולך לשלם לבית החולים. החייל אמר לי בעברית: "אתה יכול לעבור" וסימן לי ביד שאלך. הלכתי כעשרה מטרים ואז החייל צעק עלי ואמר: "לאן, יא כלב! מישוהו אמר לך לעבור?" אמרתי לו: "אתה אמרת לי לעבור". החייל ענה: "אני אמרתי לך?" אמרתי לו: "אם לא היית מרשה לי לעבור לא הייתי עובר". החייל אמר לי: "יתחזר, תחזור. אתה משקר לי בפנים" וירה ירייה אחת לכיוון שלי. הכדור פגע באדמה, בין הרגליים שלי. נבהלתי וחשבתי שהם הולכים להרוג אותי. הבנתי שאני לא אצא בשלום מהמחסום הזה.

התקרבותי לחיילים והחיילים התקרבו אלי. כשהייתי מולם, החייל עם הקסדה היכה אותי בחזה עם קת הרובה שלו. החייל הבלונדיני בעט בי על רגל ימין והפיל אותי על האדמה. שניהם בעטו בי בכל הגוף, תוך שהם אומרים: "אתה צריך למות, אתה צריך למות". שמתי ידיים על המותניים שלי כדי להתגונן מהמכות. החיילים הזיזו לי את הידיים והמשיכו לבעוט בי. החייל הבלונדיני הצמיד את הרובה שלו לצד השמאלי של החזה שלי, מעל הלב, ולחץ בכוח. הדפתי את הרובה בכוח כי הרגשתי שאני הולך למות. החייל צעק עלי ואמר: "אסור לך לגעת בנשק". אמרתי: "אני לא נוגע בנשק, תרחיק אותו ממני". הוא דרך לי על הצוואר ולחץ. הרגשתי שאני נחנק ושאתי הולך למות. ניסיתי להזיז את הרגל שלו מהצוואר אבל לא הצלחתי כי החייל השני המשיך לבעוט בי במותניים. החייל הבלונדיני לחץ לי על הצוואר במשך כחמש דקות. אחר כך הוא הצמיד את קנה הרובה שלו לראש שלי. הוא

לחץ על האזור של הרכה השמאלית ונשען על הרובה עם כל המשקל שלו. הם ספרו עד שלוש ובשלוש, החייל שלחץ עלי עם הרובה הרים את הרגליים באוויר והגדיל את הלחץ על הראש שלי. החייל השני המשיך לבעוט בי במותניים ושניהם אמרו: "אתה צריך למות".

הרגשתי שהם רוצים להרוג אותי, או לפחות להפוך אותי לנכה. החייל השלישי עמד במקום ולא עשה כלום. כרבע שעה אחרי שהם התחילו להכות אותי, הגיע למחסום נגמ"ש ובתוכו היו שלושה חיילים. הנגמ"ש עצר במרחק של כארבעה מטרים ממני. ראיתי את הנהג מסתכל עלי, רואה שאני מקבל מכות ומחייך.

אחרי כחצי שעה, בערך ב-13:30, החייל הבלונדיני אמר לי: "עכשיו תקום ותרופך. אם לא תרופך, אני אירה בך". קמתי בקושי והתנדנדתי. הלכתי כשלושים מטרים לכיוון ג'ית. בדרך, הייתה לי סחרחורת והייתי חייב להתיישב. התיישבתי פעמיים. המשכתי ללכת וראיתי גייפ של ארגון בצלם. סיפרתי להם מה קרה לי. בעודי מדבר איתם הרגשתי שאני לא יכול לעמוד עוד על הרגליים ונפלת.

אנשי בצלם הזעיקו אמבולנס. אחרי כרבע שעה האמבולנס הגיע ולקח אותי לבית החולים רפידה בשכס. הרופאים בדקו אותי ואמרו לי שיש לי שבר בצלע השמאלית.

יום שלישי, 30.12.03, בוקר

עדותו של עלאא עדואן. בן 21. רווק. סטודנט. תושב עזון שבמחוז קלקיליה³

אני גר בכפר עזון ולומד חינוך גופני באוניברסיטת א-נג'אח בשכס. בגלל הלימודים אני חייב להיות בשכס חמישה ימים בשבוע. כל פעם אני עובר במחסומים, אחרי שבדקים את תעודת הזהות שלי. בימים שמחסום סרה סגור והחיילים לא נותנים לאנשים לעבור בו, אני עוקף אותו דרך הגבעות ומטעי הזיתים.

ביום שלישי, 30.12.03, נסעתי במונית עם מוחמד חסן, סטודנט שגם גר בעזון, לכיוון מחסום סרה. היו לי שתי בחינות באותו יום ולמוחמד הייתה בחינה אחת. עברנו במחסום אמאתין, שבדרך לסרה. החיילים בדקו אותנו ונתנו לנו לעבור. הגענו למחסום סרה בסביבות 6:30. החיילים במחסום אמרו לנו שהמחסום סגור ושכולנו צריכים לחזור הביתה. חזרנו לשער ולקוביות הבטון

3. העדות נגבתה על-ידי נגיב אבו רקיה ב-1.1.04.

היה רשום המספר 46. אחר כך החיילים עזבו אותם וחזרו למארב.

אחרי כרבע שעה החיילים חזרו, החזירו לשלושת הבחורים את תעודות הזהות שלהם ואמרו להם ללכת. החיילים באו אלינו ואמרו לנו שנגיע למחסום רק ב-10:30 כדי לקחת את הדברים שלנו, גם אם מישהו יעבור וישחרר אותנו קודם. החייל הבלונדיני בעט עוד כמה פעמים בחזה של כל אחד מאיתנו ואז החיילים הלכו.

בסביבות השעה 9:00, כמה דקות אחרי שהחיילים עזבו, עבר במקום איש קשיש וניסה לשחרר אותנו. הוא לא הצליח ועזב את המקום. אחר כך הגיע בחור מכפר תולת' וניסה גם הוא לשחרר את האזיקים. הוא לא הצליח ואמר שהוא הולך להביא סכין מהכפר סרה. אמרנו לו שידוע למישהו על המצב שלנו. הבחור הלך ולא חזר. החלטנו לדאוג לעצמנו. לקחנו אבנים ושפשפנו את האזיקים עם האבנים. בסופו של דבר הצלחנו לקרוע את האזיקים. דיברנו בינינו אם ללכת למחסום כי עוד לא היה 10:30. אני חשבתי שלא צריך לחכות ואפשר ללכת מיד. אחרי כמה דקות החלטנו ללכת למחסום, שנמצא במרחק של כמה מאות מטרים מהמקום בו היינו. כשהגענו לשם, בסביבות השעה 10:00, החייל הבלונדיני שאל אותנו איך השתחררנו. אמרתי לו שחטכנו את האזיקים עם אבנים. הם החזירו לנו את התעודות ואת הפלאפונים ואמרו לנו ללכת הביתה.

עדותו של מוהנד חסן, בן 19, רווק, תושב ג'ית שבמחוז שכם⁴

אני אינסטלטור ואני עובד בשכם. פעם בשבוע אני נכנס לשכם וישן שם במשך השבוע. בסוף השבוע אני חוזר לג'ית כדי להיות עם המשפחה שלי. בדרך כלל אני חוזר מג'ית לשכם בשבת בבוקר. בשבת האחרונה הצבא היה בתוך שכם אז לא ניסיתי להיכנס.

ביום שלישי, 30.12.03, שמעתי שהצבא יצא משכם והחלטתי לנסות להיכנס לעיר. היו איתי שני סטודנטים מהכפר שלי. התקרבו למחסום סרה ובחור אחד אמר לנו שהחיילים לא נותנים לאף אחד להיכנס לשכם ושגם לו

שנמצאות על הכביש, כמה מאות מטרים מהמחסום, לכיוון ג'ית. פגשנו שם בחור מג'ית שקוראים לו אשרף וגם הוא סטודנט. מוחמד, אשרף ואני החלטנו ללכת דרך ההרים ולעקוף את המחסום, כי היינו חייבים להגיע לבחנות.

התחלנו לטפס על ההר ולפתע ראינו שני חיילים שכבו במארב, מתחת לאחד העצים. הם כיוונו עלינו את הרובים שלהם, קמו והתחילו לבעוט בנו ולהכות אותנו. הם לקחו לנו את תעודות הזהות והורו לנו לשבת על האדמה ולהרים ידיים. הם בעטו בנו בחזה ושאלו: "אתם חמאס? אתם ג'יהאד?" הם נצפו את הקנה של כלי הנשק שלהם בראשים שלנו. ניסיתי להסיט מעלי את הרובה והחייל צעק עלי: "אל תיגע בנשק!". לחיל הזה היה שיער שחור וקצוץ, הוא היה גבוה ודיבר קצת ערבית. החייל השני היה בלונדיני ונמוך יחסית. החיילים לא הפסיקו להכות אותנו וכל הזמן אמרו שאנחנו מהחמאס או מהג'יהאד. אמרתי להם שיבדקו את התעודות שלנו.

אחרי כחצי שעה הם הפסיקו להכות אותנו. הם לקחו אותנו והעמידו אותנו ליד עץ זית. הם לקחו את הפלאפונים שלי ושל אשרף, הושיבו את שלושתנו במעגל מסביב לעץ וקשרו לנו את הידיים אחד לשני באזיקי פלסטיק. הם תפסו את האזיקים בין הענפים של העץ, כך שהידיים שלנו היו כל הזמן באוויר. העץ היה צעיר והענפים שלו היו נמוכים. הם נתנו לנו כמה בעיטות בחזה וחזרו למארב שלהם.

אחרי כמה דקות שמעתי צעקות והבנתי שהחיילים תפסו עוד אנשים ושהם כנראה מכים אותם. שמעתי שתי יריות. חשבתי שהחיילים ירו באחד מהם ופחדתי פחד מוות. אחרי בערך חצי שעה החיילים הביאו אותם אלינו. היו שלושה בחורים והם בכו מכאבים. לאחד מהם ירד דם מהגבה. החיילים הורו לשלושה להתיר את האזיקים שלנו. החייל הבלונדיני הוציא כיפה צבוענית מהכיס ונתן לאחד הבחורים את הסיכה שהייתה על הכיפה, כדי שישתמש בה לפתוח את האזיקים. הבחורים לא הצליחו להתיר אותנו והחיילים בעטו בהם בגב ואמרו שיש להם דקה לשחרר את האזיקים. הם לא הצליחו לשחרר אלא רק חיזקו את האזיקים.

החיילים לקחו את שלושת הצעירים האלה והורו להם לשכב על האדמה. ראיתי את החייל הבלונדיני דורך להם על הגב. אני זוכר שהוא לבש מכנסיים חורפיים ועליהם

4. העדות נגבתה על-ידי נידאל כנעאנה ב-31.12.03.

לא נתנו לעבור. החלטנו לעקוף את המחסום דרך מטע של עצי זית שנמצא בהר שליד המחסום. בערך ב-7:30 התחלנו ללכת בהר.

כשהיינו במרחק של כ-500 מטרים מהכביש בו נמצא המחסום, ראינו פתאום שני חיילים במרחק של כשני מטרים מאיתנו. הם עשו מארב מאחורי השיחים וכשהגענו הם נעמדו וכיוונו אלינו את הרובים שלהם. הם נתנו לכל אחד מאיתנו בעיטה בבטן ואנחנו נפלנו על האדמה. חייל אחד היה גבוה, בערך 1.80 מטר, היה לו מבנה גוף מלא, גוון עור כהה ושיער קצר ושחור. החייל השני היה נמוך יותר, היה לו גוון עור בהיר ומבנה גוף מלא. היה לו שיער בלונדיני, קצת ארוך, ועיניים חומות. הם לקחו לנו את תעודות הזהות.

החיילים שאלו אותי לאן אני הולך ועניתי שאני הולך לסרה. החייל הגבוה אמר לי: "בשביל מה? כדי להביא נשק?" החייל דיבר איתי בעברית, עם כמה מילים בערבית. אני מבין קצת עברית והצלחתי להבין את מה שהוא אומר. החייל הבלונדיני שאל אותי אם יש לי נשק ועניתי שלא. הוא הורה לי לשכב על הגב, דרך על הצוואר שלי ולחץ עליו. הוא אמר לי שאני הולך למות. אחרי כחצי דקה הוא הוריד את הרגל שלו מהצוואר ובעט בי בכל הגוף, בעיקר בבטן. שמת את הידיים שלי על הבטן כדי להגן עליה והוא הורה לי להזיז את הידיים והמשך לבעוט בי. בזמן הזה ראיתי שהחייל השני היכה את שני הבחורים שהיו איתי.

אחר כך שני החיילים היכו את מאזן עז א-דין, אחד מהשניים שהיו איתי. החייל הבלונדיני תפס את היד שלו וסובב אותה לאחור והחייל השני בעט לו בבטן. אחר כך הם הורו לו לשכב על הבטן והחייל עם השיער השחור הצמיד את הרובה שלו לחלק האחורי של הראש ואמר לו שעכשיו הוא יירה בו ושהוא ימות. החייל ספר עד שלוש וכשהוא הגיע לשלוש החייל הבלונדיני ירה באוויר. הם עשו לי אותו דבר.

אחר כך הם היכו אותנו עם הקת של הרובה על החלק האחורי של הראש. הם הורו לנו ללכת כמה מטרים ואז אמרו לנו לשבת ובעטו בנו. הם הורו לנו שוב לקום והחייל עם השיער השחור נתן לי אגרוף בפנים ושאל אותי אם זה כאב. עניתי לו שכן והוא אמר לי להראות לו איפה כואב לי. הראיתי לו והוא היכה אותי מתחת לסנטר עם הרובה שלו.

אחר כך הם הורו לנו ללכת. הלכנו כעשרים מטרים וראינו שלושה בחורים קשורים לעץ זית באזיקי פלסטיק. החייל

עם השיער השחור אמר לנו שיש לנו דקה לשחרר את האזיקים של השלושה, כדי שהם יקשרו אותנו. החייל הבלונדיני הוציא מהכיס סיכה של כיפה כדי שאני אשחרר באמצעותה את האזיקים. הוא אמר לי שאם אני אשבור אותה הוא יירה בי.

ניסיתי לשחרר את האזיקים והסיכה התעקמה. ניסיתי ליישר אותה והחייל הבלונדיני שאל אותי למה שברתי לו אותה. הוא אמר לי בעברית לשבת. החייל השני התקרב אלי ושאל אותי למה אני יושב. אמרתי לו שהחייל השני אמר לי לשבת כאן ואז החייל הזה היכה אותי.

החייל הבלונדיני אמר לחייל השני שאי אפשר לפתוח את האזיקים. הוא אמר לנו להתרחק כמה מטרים מהמקום ולשכב על הבטן. שכבנו על הבטן והוא דרך לנו על הגב. אחר כך הוא אמר לנו להושיט את הידיים קדימה, להישאר בשקט ולא להוציא הגה. הם הלכו וחזרו אחרי כמה זמן ואמרו לנו שאנחנו משוחררים, בתנאי שלא נספר שראינו אותם, שלא נתאר איך הם נראים ושלא נספר לאף אחד מה קרה. החייל עם השיער השחור הושיט לי את תעודת הזהות. הושתתי את היד כדי לקחת אותה והוא בעט בי ואז החזיר לי אותה. בינתיים, החייל השני היכה את שני הבחורים שהיו איתי. החיילים החזירו לשני הבחורים האחרים את תעודות הזהות שלהם ושחררו אותנו. החייל עם השיער השחור שאל אותי מה השעה. הסתכלתי בשעון ועניתי לו שהשעה 8:55. אמרתי את השעה בערבית והחייל אמר לי "בסדר, בסדר".

החיילים לקחו את הקסדות שלהם ואמרו לנו שלא נשחרר את שלושת הבחורים הקשורים ושם נשחרר אותם הם יירו בנו. החיילים גם אמרו לנו שלא נספר שהם נמצאים שם כי אם מישהו יבוא הם יירו בו. החיילים הלכו לכיוון המחסום. אנחנו חזרנו לכפר שלנו ושלושת הבחורים נשאו קשורים לעץ.

יום שלישי, 30.12.03, צהריים

עדותו של מ.ת. בן 26⁵

ביום שלישי, 30.12.03, בסביבות 12:00, הגעתי למחסום סרה. אחד החיילים שהיו במחסום קרא לי ואמר לי לעצור. הוא היה בגובה של כ-175 ס"מ, היה לו גוון עור בהיר ועיניים בצבע חום בהיר או ירוק. הוא לבש חולצת גולף כחולה מתחת למעיל. הוא דיבר איתי בעברית ואני מבין טוב עברית. הוא שאל אותי: "לאן אתה הולך?"

5. העדות נגבתה על-ידי נידאל כנעאנה ב-3.1.04. העד ביקש להישאר בעילום שם ופרטיו שמורים במשרדי בצלם.

ומצאתי אותם. כל הזמן הזה החייל האתיופי כיוון עלי את הרובה שלו, עד שעזבת. הגעתי לשער שליד ההר והחלטתי לעקוף את המחסום דרך ההר, כדי להיכנס לסרה. כשהייתי במרחק של כ-400 מטרים מהשער, ירו עלי בערך חמש יריות מכיוון המחסום. נשכתי על האדמה וזחלתי לכיוון עצי זית. הייתי עייף מאוד בגלל הריצה והמכות וכל מה שקרה לי. כאב לי מאוד בחזה. המשכתי ללכת לכיוון הכפר והשתדלתי להסתתר, עד שהגעתי לבית הראשון בכפר. זה היה בסביבות 13:00. נחתי שם וסיפרתי לאנשים בבית מה קרה לי. אחרי כמה זמן, יצאתי לכיוון הבית שלי.

יום שלישי, 30.12.03, אחר הצהריים

**עדותו של פואז תוראבי, בן 32.
נשוי ואב לשלושה. תושב סרה
שבמחוז שכם⁶**

ביום שלישי, 30.12.03, בסביבות 14:15, יצאתי מביתה של אחותי בכפר גיית והלכתי לכיוון מחסום סרה כדי להגיע לביתי. בצומת על הכביש הראשי, לפני המחסום, עמד גייפ צבאי והיו בו ארבעה חיילים. כשהייתי במרחק של כ-15 מטרים מהגייפ, החייל שישב במושב האחורי של הגייפ הצבאי צעק עלי בעברית: "עצור!". הוא הורה לי להרים את החולצה, להוריד את המכנסיים ואמר לי בעברית: "תרים ידיים!". אחר כך, הוא הורה לי להתלבש ולהתקרב אליו. הם דרשו את תעודת הזהות שלי. מסרתי אותה למפקד וראיתי אותו מקיש את מספר הזהות שלי במכשיר שהיה לו בגייפ. אחרי כעשר דקות הנהג קרא לי ואמר: "אתה לא יכול לעבור".

לקחתי את תעודת הזהות שלי והתחלתי ללכת לכיוון סרה דרך ההרים. הלכתי יחד עם עוד חמישה בחורים שגם להם החיילים לא נתנו לעבור. ארבעה מהם היו מגיית ואחד מסבסטייה. לפתע, שמענו ירי וקול אומר בעברית: "עצור, עצור!". הסתכלתי לכיוון שממנו הגיע הקול וראיתי שני חיילים. הלכנו אליהם וכשהיינו במרחק של שבעה-שמונה מטרים מהם אחד מהם אמר לנו בעברית: "תעמדו בשורה, תקרבו אלינו אחד אחד ותרימו בגדים".

עניתי לו שאני הולך לביתי שבסרה. הוא אמר לי שאני אפשר לעבור ואמר לי לחזור למקום שממנו באתי. אמרתי לו: "לאן אני אחזור?" והוא שאל אותי מאיפה באתי. אמרתי לו שהייתי כל החדש בעבודה ברמאללה ולא ידעתי שאני אפשר להיכנס לסרה. החייל ענה לי: "תחזור לרמאללה ותישן שם עוד חודש. אל תדבר איתי יותר!". עניתי לו שאני לא יכול לחזור לרמאללה, כי לא יתנו לי לעבור במחסום אמאיתין.

החייל התקרב אלי והיכה אותי על החזה עם הרובה שלו. ניסיתי לזנוק על החזה והפנים שלי עם הידיים. החייל צעק עלי: "מה אתה שם יד על הנשק?" והמשיך להכות אותי עם הרובה. הוא כיוון את המכות לפני ש לי אבל אני הגנתי עליהם עם הידיים והזזתי את הראש.

חייל נוסף יצא ממכולה שנמצאת באזור המחסום. הוא היה גבוה יותר מהראשון, היה לו גוון עור כהה ומבנה גוף רזה. הוא רץ אלי ועכשיו, שניהם היכו אותי עם קתות הרובים שלהם. החייל שהצטרף בעט בי כמה פעמים ברגל שמאל. הושטתי את תעודת הזהות שלי לחייל הנמוך יותר ואמרתי לו: "תקרא, כתוב בתעודת הזהות שאני מסרה!". החייל הגבוה היכה אותי על היד עם הרובה שלו והתעודה שלי נפלה. הוא אמר לי: "לא רוצה לראות".

החייל הגבוה שם את הרובה שלו בערך חמישה ס"מ מעל לראש שלי וירה. הרגשתי בשיער את היציאה של הכדור והרחתי את העשן. זה היה מפחיד מאוד. לרגע חשבתי שהוא יירה בי ואפילו חשבתי שהוא כבר יירה בי ושככה מרגישים כשמתים.

כשהתאוששתי, התחלתי לרוץ ואחד מהם זרק עלי את תעודת הזהות שלי. הסתכלתי לאחור וראיתי שהיא נפלה לתוך שלולית בוץ. הרמתי אותה והמשכתי לרוץ לכיוון השער. כשהייתי במרחק של כעשרים מטרים מהחיילים, בדקתי את התעודה וראיתי שרשיון הנהיגה שלי והבנקט שהיו בתוכה, נפלו. חשבתי לחזור למחסום כדי לקחת אותם, אבל פחדתי מאוד. התלבטתי מה לעשות והחלטתי לחזור למחסום ולחפש את הכרטיסים.

חזרתי למחסום וחייל אתיופי, שעמד ליד התצפית שאל אותי: "למה חזרת לכאן?" אמרתי לו שנפלו לי מסמכים ושחזרתי לחפש אותם. הוא אמר לי: "תחפש במקום שבו נפלה התעודה ואל תתקרב אלינו". הלכתי למקום

6. העדות נגבתה על-ידי עאטף אבו א-רוב ב-1.1.04.

החייל לקח את תעודות הזהות שלנו ודיבר במכשיר הקשר. הוא מסר את מספרי תעודות הזהות שלנו. אחרי הבדיקה, החייל הכניס את התעודות לכיס שלו ואמר לנו: "שבו פה". אחר כך, החייל אמר בקשר: "אנחנו יורדים לכיוון הכביש". ירדנו יחד עם שני החיילים לכביש. כשהגענו לכביש ראיתי שם גייפ. בגייפ היה חייל אחד, הנהג. שני החיילים עלו לגייפ ואחד מהם אמר לנו: "בואו אחרינו למחסום סרה". הגייפ נסע כמאתיים מטרים ואנחנו הלכנו אחריה. הגייפ עצר, והחייל הפריד בין התעודות של הבחורים מגיית לתעודות שלי ושל הבחור מסבסטייה. הוא הסתכל על התעודות של הבחורים מגיית, החזיר להם אותן ואמר להם: "תחזרו לכפר שלכם". לי ולבחור מסבסטייה הוא אמר: "לכו למחסום סרה".

הלכנו בכביש לכיוון מחסום סרה, שנמצא בכניסה לכפר. הגענו לשם בסביבות 16:20. במחסום היו שני חיילים שעמדו באמצע הכביש, ליד קוביות בטון. אחד מהם היה בלונדיני והוא אמר: "אהלן, אהלן", הוא שאל: "איפה תעודות הזהות?" אמרנו לו שהן אצל החיילים שבגייפ. הגייפ הגיע למחסום והחייל הבלונדיני שאל את החייל שבגייפ: "איפה תעודות הזהות?" החייל ענה שהתעודות אצלו. החייל הבלונדיני אמר לנו לתת לו את הפלאפונים שלנו ולשבת. הוא נכנס לצריף שבו נמצא ברז המים הראשי של סרה. הגייפ נסע מהמחסום. החייל יצא עם מקל קטן בצבע זוהר [סטיקלייט] והיכה אותנו על הרגלים עם המקל. הוא שאל: "איפה מצאו אתכם?" הוא קרא לחייל השני ואמר לו: "בוא, תעזור לי".

החייל השני שם את הרובה שלו על קוביית הבטון ואמר לחייל שהיה בעמדת התצפית לתת לו מקל. החייל הבלונדיני לא הוריד את הרובה שלו. החייל השלישי זרק לחייל השני מקל פלסטיק בצבע שחור. המקל נפל והחייל הרים אותו והיכה אותי על ירך שמאל. הוא אמר לי: "אתה משקר עלינו". אמרתי לו שאני לא משקר ושארמתי הכל לחייל שתפס אותנו. החייל אמר לי: "אל תדבר. תשתוק", והמשיך להכות אותי במקל. החייל הבלונדיני היכה את הבחור מסבסטייה. החייל שהיכה אותי, אמר לחייל הבלונדיני שאני משקר לו. החייל הבלונדיני אמר לחייל שהיכה אותי, שגם הבחור מסבסטייה משקר.

בזמן שהם היכו אותנו הגיעה משפחה מכיוון שכס. הם היו גבר, אישה וילד. החייל הבלונדיני צעק על הגבר שיחזור. האיש אמר לחייל שיש לו אישור והניף אותו, כדי שהחייל יראה אותו. הוא התקרב לחייל והחייל תפס את האיש בסנטר ואמר לו בעברית: "אם לא תחזור, אני אקשור אותך פה". האיש חזר אחורה ושני החיילים חזרו להכות אותו. אחרי כמה דקות, אישה קשישה, שלוש בחורות

וילד קטן הגיעו למקום. האישה הקשישה ניסתה לעבור, אבל החייל הבלונדיני חסם לה את הדרך ואמר לה בעברית שאם היא לא תעזוב את המחסום הוא יכה אותה. כנראה היא הבינה את מה שהוא אמר, כי הסתובבה והלכה, עם הבחורות והילד. החיילים נרגעו קצת עם המכות.

טנדר מסוג מיצובישי הגיע למחסום. היה בו בחור ששמו אבו רמזי. הוא רצה להעביר סחורה למכונית ישראלית שהגיעה מכיוון מערב. כשהוא פרק את הסחורה והעביר אותה למכונית הישראלית, החייל שהיכה אותי התקרב אלינו ואמר: "תשתקו ואל תדברו". אחרי שהעבירו את הסחורה למכונית הישראלית, אבו רמזי רצה לעזוב את המחסום אבל אחד החיילים קרא לו לבוא. אבו רמזי ניגש לחיילים ושמתתי חייל אחד ואמר לו: "למה אתה בקשר עם יהודי? קודם אמרתי לך שאסור לך לעבור מפה ועכשיו אתה בא עם יהודי".

החייל לקח את תעודת הזהות של אבו רמזי ואמר לו בעברית: "אתה מנסה אותנו". הוא אמר לאבו רמזי: "אתה התקשרת ליהודי שיבוא לקחת את הסחורה". אבו רמזי אמר שהיהודי התקשר אליו. החייל תפס את אבו רמזי מהצוואר, אמר לו: "אתה משקר" והורה לו לשבת. היה כבר חושך. אחרי כרבע שעה החייל שהיכה אותי קרא לנו ולאבו רמזי והורה לנו לעמוד ליד קוביות הבטון שבאמצע הכביש. החייל השני הביא לו אזיקי פלסטיק. החייל הורה לנו לעמוד מסביב לקובייה וכשעמדנו מסביב הוא קשר את הידיים שלנו אחת לשנייה. יד ימין שלי היתה קשורה ליד של אבו רמזי ויד שמאל לידו של הבחור מסבסטייה. החייל קשר את היד של אבו רמזי ואת היד של הבחור מסבסטייה ללולאות ברזל שעל קוביית הבטון. החייל אמר לנו: "אתם תישארו פה שעתים". החיילים הלכו לאהלים שנמצאים באזור גבוה יותר ליד המחסום ורק חייל אחד בעמדת התצפית.

היה קר מאד. היינו קשורים בעמידה ודיברנו אחד עם השני. אבו רמזי אמר לנו שיהיה בסדר ושנחנו רק צריכים לשים לב ולא לעשות שטויות כדי שהחיילים לא יתקפו אותנו שוב. אחרי יותר מחצי שעה החיילים יצאו מהמאהל ואחד מהם ירה שש או שבע יריות מעל לראשים שלנו, ממרחק של כעשרים מטרים מאיתנו. מיד אחר כך הם זרקו רימון להם, שנפל ליד קוביית הבטון. אבו רמזי אמר שהוא נפגע מרסיסים של הרימון.

החייל הבלונדיני ניגש אלינו ואמר לנו בעברית: "זאת הפעם הראשונה והאחרונה שאתם עוברים מפה". כשהוא דיבר איתנו, הגיע גייפ למחסום והחייל שתפס אותנו

בהרים ירד ממנו. הוא דיבר עם החייל שדיבר איתנו, הביא סכין מהגיפ וחתך את האזיקים. הוא אמר לנו: "הנה התעודות והפלאפונים. לכו הביתה". הבחור מסבסטייה אמר לחייל הבלונדיני שהוא צריך להגיע לשכם, כי הוא סטודנט, אבל הוא לא יודע איך להגיע לשם בשעה מאוחרת. החייל אמר לו: "לך לאן שאתה רוצה".

החיילים נתנו לבחור מסבסטייה לעבור כדי להגיע לשכם. הם שחררו אותנו ואבו רמזי הסיע אותי הביתה. אישתי דאגה לי מאד ואמרה לי שהיא ניסתה להתקשר אלי, אבל הטלפון הנייד שלי היה סגור. נחבלתי בכל חלקי הגוף מהמכות.

יום רביעי, 31.12.03, בוקר

**עדותו של זוהיר סולימאן, בן 33.
נשוי ואב לחמישה. תושב סרה⁷**

אני עובד כרצף בכפר ג'ינסאפוט, שנמצא ממערב לסרה. ביום רביעי, 31.12.03, יצאתי מהבית בסביבות 7:00, יחד עם מחמוד שאכר שעובד אתי וגם הוא מכפר סרה. אנחנו יודעים שיש מחסום בכניסה לכפר והחלטנו לצאת מהכפר דרך ההרים. בדרך פגשנו שני בחורים מכפר קדום. אחד מהם אמר לנו שיש חיילים בהר ושאחד מהם קרא להם לעצור, אבל הם ברחו מהמקום כי החיילים היו רחוקים מהם. הבחורים הזהירו אותנו שלא נעבור שם, אבל לא התייחסו והמשכנו ללכת במטעי הזיתים כדי לצאת מהכפר.

בערך באמצע הדרך, בין סרה לג'ית, שמעתי ירייה אחת. הכדור עבר כשני מטרים מימין לנו. שמעתי מישהו אומר בערבית: "עצור". הסתכלתי לכיוון ממנו הגיע הירי וראיתי שני חיילים בין השיחים. הם כיוונו אלינו את הרובים שלהם. אחד מהם אמר לנו בערבית: "בואו" ושני החיילים נעמדו על הרגליים. ראיתי שאחד מהם מחזיק רימון הלם בצבע כתום. הרימון היה בצורת צינור באורך של בערך 15 סנטימטרים.

מחמוד ואני התקרבו וכשהיינו במרחק של כשני מטרים מהחיילים, אחד מהם הורה לנו להרים את הידיים ולהסתובב. עשינו את מה שהוא אמר והחייל השני התקרב אלי ונעמד מאחורי. החייל הזה היה גבוה ובלונדיני. החייל הראשון המשיך לדבר איתי. אמרתי לו

שאני לא מבין עברית. הוא שאל אותי בערבית לא טובה: "למה אתה עובר מפה?" אמרתי לו שהחיילים לא נותנים לעבור במחסום. החייל אמר לי: "אתם מחבלים ויש לכם נשק. תוציאו את הנשק". אני ומחמוד אמרנו לו שאין לנו נשק. החייל שעמד מאחורי היכה אותי מאחור על הראש עם קסדה שהייתה לו ביד. הרגשתי סחרחורת והחייל השני המשיך לדבר ואמר לי: "אתה צריך לגשת למחסום ורק אם לא יתנו לך לעבור תוכל להגיד שאסור". הוא לקח את תעודות הזהות שלנו ואז שניהם התחילו לבעוט בנו ולהכות אותנו עם הקסדות שלהם. החייל הבלונדיני היכה אותי והשני היכה את מחמוד.

אחרי בערך דקה, הסתכלתי על מחמוד וראיתי אותו נופל. החייל הבלונדיני ניגש למקום שבו היו מחמוד והחייל השני. אחר כך שניהם התקרבו אלי והחייל השני אמר לי בערבית: "בוא". ניגשתי אליהם ואחד מהם נעמד מאחורי, כך שעמדתי ביניהם. הם היכו אותי מקדימה ומאחורה ובעטו בי. החייל שהיה מאחורי הורה לי לשבת על האדמה והיכה אותי על המותניים, מאחור.

אחר כך הם הורו לי לשבת ליד מחמוד. מחמוד דיבר עם החיילים בערבית ולא הבנתי מה הוא אמר. תוך כדי שיחה, החייל הבלונדיני המשיך להכות אותי מאחור. ככל פעם שניסיתי לגונן על הגוף שלי עם הידיים הוא צעק עלי והורה לי להזיז את הידיים. כשלא הזזתי את הידיים, הוא היכה אותי במקום אחר.

כחצי שעה אחרי שהם התחילו להכות אותנו, החייל הבלונדיני אמר לנו: "קחו את התעודות ולכו". לפני שהם נתנו לנו ללכת, החייל שהיכה אותי נתן לי מכה בחלק האחורי של הראש עם קת הרובה שלו. הוא זרק את רימון ההלם והורה לי לתפוס אותו. לא הסכמתי והוא החזיק את הרימון מול הפנים שלי. ניסיתי להרחיק ממני את הרימון והחייל היכה אותי. אחר כך הוא אמר לי בערבית: "תרים ידיים למעלה, לאלוהים" ונתן לי מכה בצלעות, מתחת לבית השחי. אז הוא אמר לי: "יאללה לך".

לא הלכתי וחיכיתי שהחייל השני ייתן לי את תעודת הזהות שלי. החייל הבלונדיני צעק עלי: "יאללה, לך". נשארתי במקום והוא בעט בי בחזה. זאת הייתה המכה הכי חזקה שחטפתי. אחר כך, הוא אמר למחמוד בערבית: "תגיד לו שהוא צריך לרוץ או שאני יורה בו". התחלתי לרוץ לכיוון הכפר. אחרי בערך 150 מטרים נפלתי. נשארתי על האדמה עד שמחמוד הגיע. קמתי וחזרנו יחד לכפר.

7. העדות נגבתה על-ידי עאטף אבו א-רוב ב-1.1.04.

ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת קיימה כמה דיונים בנושא התנהגות החיילים במחסומים. בדיונים אלה השתתפו, בין השאר, הפרקליט הצבאי הראשי, אלוף פיקוד המרכז ומפקד חטיבת הנח"ל.¹¹

בדיונים בוועדה הסביר הפרקליט הצבאי הראשי, האלוף מנחם פינקלשטיין, כי הצבא פועל באופן נחרץ נגד פגיעות של חיילים בפלסטינים במחסומים:

כל מידע וכל פנייה שיש לנו בקשר להתנהגות חריגה או פסולה של החיילים, זוהי לטיפול... אם הפנייה מצביעה על התנהגות שהיא פלילית במהותה, למשל דברים שהושמעו כאן, אלימות שלכאורה היא ללא סיבה, התעמרות, ביזה, דברים שהמכנה המשותף שלהם הוא שזו התנהגות פלילית שאף אחד לא יכול להצדיק אותה, התנהגות מהסוג הזה מקבלת טיפול.

אלוף פיקוד המרכז, משה קפלינסקי, הבהיר כי מקרים של פגיעה בפלסטינים הם חריגים, אך הדגיש כי הצבא פועל כדי למנוע אותם: לפני שהחיילים מגיעים למחסומים, הם עוברים "הכנה מנטלית", שמשמעותה "הסברים, ניתוח מצבים, ניתוח סיטואציות שבהן יש חיכוך גבוה עם אוכלוסייה מקומית, דרכי התמודדות, מותר ואסור וניתוח אירועים שקרו לנו בעבר". בנוסף, "בכל כנס מפקדים מרמת החטיבה ומעלה... מקדישים פרק ספציפי לחידוד הסוגיות והדילמות שקשורות לסוגיות ערכיות בתום העשייה שלנו".

דברים אלה ראויים אולי לציון, אולם אין בהם די כדי לעקור מהשורש את תופעת ההתעללות בפלסטינים על-ידי חיילים. ראשית, הפרקליט הצבאי הראשי ואלוף פיקוד המרכז הודו כי אין בצבא גוף אחד האחראי על הנושא וכי כל המידע בנוגע לפגיעות בפלסטינים מגיע אך ורק מארגוני זכויות האדם או מארגונים בינלאומיים. האלוף קפלינסקי ציין אמנם בפני הוועדה כי הצבא

העדויות המובאות בדו"ח זה מתארות מקרים של התעללות קשה במחסום סרה הסמוך לשכם. מקרים אלה הם רק דוגמאות, קיצוניות במיוחד, למציאות היומיומית בשטחים מזה למעלה משלוש שנים.⁸ במהלך השבוע פנה בצלם לאלוף פיקוד המרכז ולפרקליטות הצבאית בדרישה כי מקרים אלה יטופלו לאלתר וכי החיילים יורחקו מהמחסום. פניות אלה לא נענו וההתעללות בפלסטינים במחסום נמשכה.

בתחילת איתניפאדת אל-אקצא החלה ישראל ליישם את מדיניות החנק והציבה עשרות מחסומים בתוך שטח הגדה המערבית, בנוסף למחסומים הקיימים מזה כמה שנים בין הגדה לבין ישראל. בנוסף, הקימה ישראל מאות חסימות כלכליות רכב בתוך שטח הגדה.⁹

נכון לתחילת חודש נובמבר 2003, 56 מחסומים מאויישים מוצבים בין הערים הפלסטיניות ועל צירי תנועה ראשיים בתוך הגדה.¹⁰ כמעט כל פלסטיני המבקש לעבור בין אזורים שונים בתוך הגדה נאלץ לעבור דרך מחסומים אלה. הכללים למעבר משתנים באופן תכוף ופעמים רבות תלוי הדבר ברצונם הטוב של החיילים. בחלק מהמקרים נדרשים הפלסטינים להצטייד באישורים מהמינהל האזרחי, אם כי גם אז מעברם לא תמיד מובטח. המעבר במחסומים הוא איטי וכל התושבים – בהם קשישים, חולים וילדים – נאלצים להתמתן זמן ממושך עד שיוכלו להמשיך בדרכם. התנאים במחסומים קשים ואין בהם מים לשתייה או סככות להגנה מהשמש והגשם.

המחסומים מהווים מוקד לפגיעות בזכויות האדם, מעבר לפגיעה הנגרמת מקיומם בתוך שטח הגדה. מדי יום מגיעים לארגוני זכויות האדם דיווחים על פגיעות בפלסטינים, כולל השפלות, עיכובים ממושכים ללא סיבה ומעשי ענישה שרירותיים כמו חרמת מכוניות, תעודות זהות או מפתחות. לא פעם מתקבלים דיווחים גם על התעללויות קשות, כמו אלה המתוארות בדו"ח זה.

8. למקרים נוספים ראו דו"חות בצלם, מעשים שבשגרה - מכות והתעללויות בפלסטינים על-ידי כוחות הביטחון במהלך איתניפאדת אל-אקצא, מאי 2001; לאור יום - התעללות בפלסטינים על-ידי חיילי צה"ל יולי 2001; התעללות חיילים בפלסטינים בחברון, 3.12.02, דצמבר 2002.
9. בנוגע להשלכות מדיניות החנק ר' בצלם ורופאים לזכויות אדם, פגיעה בצוותים רפואיים - עיכוב, השפלה והתעללות בצוותים רפואיים על-ידי כוחות הביטחון, דצמבר 2003, בצלם, אורחים במצור - הגבלות על חופש התנועה כענישה קולקטיבית, ינואר 2001.
10. הנתונים פורסמו על-ידי UN OCHA - Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. ר' <http://www.reliefweb.int/hic-opt>.
11. הוועדה קיימה ארבעה דיונים בנושא בתאריכים 25.5.03, 8.6.03, 22.6.03 ו-6.7.03. הציטוטים שלהלן לקוחים מפרוטוקול הדיון מיום 22.6.03. ר' <http://knesset.gov.il/protocols/data/html/huka/2003-06-22.html>.

החיילים, נגזרים עליהם עונשים קלים, כמו במקרה של סא"ל גבע שגיא, מג"ד מילואים שהורשע בהתעללות קשה בצעיר פלסטיני ונידון לחודשיים עבודות שירות אותן ריצה בקרן לבי".¹⁴

הצבא מודע היטב, אם כן, לפגיעות הקשות בזכויות האדם של האזרחים הפלסטינים העוברים במחסומים שבתוך הגדה, אך בוחר להמשיך ולטפל בהן באמצעים שבשלוש השנים האחרונות הוכחו שוב ושוב כבלתי יעילים. מציאות זו יכולה, ואף חייבת, להוביל את הצבא למסקנה אליה הגיעו ארגוני זכויות האדם זה מכבר: המחסומים, בהם עומדים חיילים חמושים מול אזרחים, מביאים בהכרח להפעלת כוח שרירותית ומפרזת וכל עוד הם קיימים אין דרך למנוע זאת.

מסקנה זו עולה גם מדבריהם של חיילים שמסרו עדויות לצלם. לטענתם, הפגיעה באזרחים הפלסטינים העוברים במחסומים מובנית בעצם קיומם של המחסומים: "גם החייל עם הכי הרבה כוונות טובות... יגיע לסף שברה מסויים".¹⁵ לדברי חייל אחר, "חם לך, כולך נוטף זיעה ואתה סחוט לגמרי. הדבר האחרון שאב לך זה לפרק, נגיד, רכב עם חציר עליו. לזה יש השלכה ישירה על התפקוד של החיילים. זה מתבטא באגרסיביות מילולית ובחוסר סבלנות".¹⁶ גם הרמטכ"ל, רא"ל משה יעלון, הגיע למסקנה זו, כפי שעולה מדבריו: "חייל שנדרש לעמוד במחסום, עם הנגישות והפיתויים שמביאים אנשים לבזוז, לא מוסיפים לחוסן המוסרי שלנו".¹⁷

בשל דברים אלה, ובשל ההשלכות ההרסניות של מדיניות החנק על תושבי השטחים, קורא בצלם לצה"ל ולממשלת ישראל לפרק את כל המחסומים הנמצאים בתוך שטח הגדה המערבית ולאפשר לפלסטינים תנועה חופשית. עד אז, וכדי למנוע התדרדרות נוספת בהתייחסות החיילים לאוכלוסייה האזרחית, מחוייב צה"ל לחקור כל מקרה המובא לידעתו באופן מהיר ויעיל ולהביא את האחראים לדין. בפרט, על צה"ל להורות על פתיחה מיידית בחקירת מצ"ח של המקרים המובאים בדו"ח זה.

מעביר בין החיילים שאלונים אנונימיים בניסיון ללמוד על מעשים חריגים, אולם הודה כי זה קורה רק "לעיתים רחוקות מאוד, משום שגם כאשר אנשים ממלאים שאלונים אנונימיים הם נמנעים מדבר ספציפית על אנשים אחרים או לנקוב בתאריכים. הם מעבירים לנו רק את המסרטים". הסתמכותו של הצבא באופן בלעדי על תלונות המגיעות מארגונים אינה מאפשרת לו לעמוד על היקף התופעה, שכן לארגונים אין את כוח האדם ואת המשאבים כדי לתעד את כל הפגיעות בזכויות האדם. כך יכולים גורמים רשמיים להסתתר מאחורי הטענה כי "מדובר במקרים חריגים".

בנוסף, האלוף קפלינסקי ציין כי התחקיר המבצעי הוא הכלי העיקרי להתמודדות עם מקרים בהם פגעו חיילים בפלסטינים. מפקד הנח"ל, אלי"מ נעם תיבון, הבהיר כי "עיקר הענישה מתבצעת בפן הפיקודי", מבלי שהמקרה מגיע לחקירת מצ"ח או לפרקליטות הצבאית. התחקיר המבצעי נערך על-ידי מפקדי החיילים החשודים בביצוע העבירה, ללא גביית עדויות מהקורבנות או מעדי ראיה. לפיכך, לא ניתן לראות בו כלי יעיל לחקר האמת, בעיקר כאשר המפקדים עצמם, להבדיל מחוקרי מצ"ח, הם חסרי כל הכשרה לנהל חקירה מקצועית ולא פעם אף מעורבים בעצמם באירוע. ענישה בתוך היחידה גם שונה באופן מהותי מענישה על-ידי בתי משפט צבאיים, בין השאר בשל העובדה שהחלטות המפקד אינן מתפרסמות ולכן ערכם ככלי להרתעה ולהפקת לקחים נמוך בהרבה.¹²

טענת הפרקליט הצבאי הראשי כי כל מקרה המובא לידעתו מטופל, אינה מדוייקת. גם כאשר הוא מורה על חקירת מצ"ח, היא נעשית באופן רשלני ורק תקופה ארוכה לאחר הגשת התלונה נעשה ניסיון לאתר את החשודים, דבר המצמצם באופן משמעותי את הסיכוי למצוא את האשמים ופוגע באיסוף הראיות. למשל, בדצמבר 2002 פירסם בצלם דו"ח על התעללות קשה של חיילים בפלסטינים בחברון וצה"ל, בעקבותיו נפתחה חקירת מצ"ח. עד היום, שנה לאחר המקרה, טרם הסתיימה החקירה.¹³ במקרים המעטים בהם מורשעים

12. בנושא התחקירים הצבאיים ואיכותם ר' בצלם, אצבע קלה - ירי בלתי מוצדק והוראות הפתיחה באש במהלך אינתיפאדת אל-אקצא, מאי 2002, עמ' 8-9.

13. בצלם, התעללות חיילים בפלסטינים בחברון, 3.12.02, דצמבר 2002.

14. הארץ, 10.9.03.

15. שם החייל שמור בצלם. עדותו נגבתה על-ידי נעם הופשטטר ואיל רז ב-7.7.03.

16. שם החייל שמור בצלם. עדותו נגבתה על-ידי איל רז ורון שניידרמן ב-31.8.03.

17. ידיעות אחרונות, 4.7.03.

תגובת דובר צה"ל

לישראל	ההגנה	צבא
צה"ל	דובר	חטיבת
בינלאומיים	ארגונים	מדור
6080214-03		טל':
6080343-03		פקס:
958	-	ז-א
התשס"ד	בטבת	י"ד
2004	בינואר	8

לכבוד
הגב' יעל שטיין
בצלם

הנדון: תגובת דובר צה"ל לדו"ח מקרה- מחסום צרה

העיר שכס מהווה בשנים האחרונות מוקד מרכזי לתכנון והוצאת פיגועים לריכוזי אוכלוסייה בעורף מדינת ישראל. מאות ישראלים נהרגו ונפצעו בפיגועי תופת שיצאו מהעיר שכס, ובהם פיגוע התופת האחרון בצומת גהה, בו נרצחו ארבעה ישראלים ועשרות נפצעו, אשר בוצע על ידי מחבל מתאבד אשר עשה את דרכו לעורף ישראל מאזור שכס.

מחסום צרה, הממוקם מערבית לעיר, בציר אשר שימש רבים מן המפגעים למעבר לתוך ישראל, משמש לביקורת ובדיקה של היוצאים והנכנסים אל העיר, במטרה לשבש את פעילות הטרור באזור ולמנוע מעבר מפגעים לשטחי מדינת ישראל.

בנוסף למחסום, ממוקמים כוחות נוספים אשר משימתם למנוע ממפגעים לעקוף אותו דרך השטח ההררי בדרכים שונות, כפי שאירע מספר רב של פעמים בעבר.

במציאות זו, מנצלים המחבלים פעמים רבות את הנתביים בהם משתמשת האוכלוסייה האזרחית התמימה, לצורך פעילותם, ולפיכך כל ניסיון לעקוף את המחסומים בניגוד להנחיות המפורשות בגזרה זוכה להתייחסות מחמירה ולבדיקה מקיפה של הפלשתינים אשר נתפסים כשהם עוקפים את המחסום, מחשש שמדובר בפעילי טרור.

על רקע חומרת הטענות וריבוי המקרים בדו"ח בהם נטען על התנהגות אלימה ומשפילה במחסום יימשך תחקורם של המקרים המוזכרים בדו"ח, ואם יימצא כי נפל פסול בהתנהגות החיילים הדברים יטופלו במלוא החומרה.

תלונות בדבר עבירות פליליות כנגד אוכלוסייה פלשתינית (כגון אלימות, גניבה ביזה וכו') נחקרות כבעבר, באמצעות המפקדים בשטח וחקירות המשטרה הצבאית. יש להדגיש כי במצב של לחימה אף צבא אינו מנהל חקירות (למעט פשעי מלחמה)- ואילו צה"ל חוקר ובודק במקום שקיים חשד כי חיילים פעלו בניגוד לחוק.

יש לציין, כי צה"ל רואה חשיבות רבה בשמירה על נורמות התנהגות ראויות בקרב החיילים. בהקשר זה מבוצעת פעילות הסברתית וחינוכית נרחבת, הן בקרב דרגי הפיקוד והן בקרב החיילים בשטח. מטרת הפעילות זו, הינה חידוד הנהלים הקיימים והגברת המודעות לחשיבות ההימנעות מפגיעה בחפים מפשע ובשמירה על כבוד האדם.

לנוכח חשיבות הנושא, מנסות רשויות צה"ל כל העת למצוא פתרונות המיועדים לשפר את מערך הסיוע לאוכלוסייה הפלסטינית. כך לדוגמא, לפני כשנה הקים המנהל האזרחי באזור יהודה והשומרון "חדר-מצב הומניטארי", אשר מיועד להוות מוקד מידע וסיוע לפניית של פלסטינים בתחומים הרלוונטיים. במחסומי צה"ל באזור יהודה והשומרון מוצבים שלטים בשפה הערבית המודיעים על קיום המוקד ועל דרכי ההתקשרות עמו. במהלך השנה האחרונה טיפל מוקד זה ב-2,507 תלונות, מתוכן היו 47 בנושאי אלימות במחסומים.

כחלק מהמאמץ ליצור חיץ בין האוכלוסייה התמימה לבין המחבלים ועל מנת להקל על מרקם החיים בכפר צרה, פינו כוחות צה"ל מבנה שהיה תפוס על ידם משך מס' חודשים, ועברו למתחם ממוגן הממוקם בסמוך לכניסה לכפר. בכך, מתאפשר הבידוק הביטחוני תוך מזעור הפגיעה בתושבים.

בברכה,

סם ווידרמן **רב סרן**
ראש מדור **ארגונים בינלאומיים**